מקראה

הקדמה

על חלק גדול מהעם היושב בציון וקהילותיו בתפוצות עוברת אחת התקופות הקשות בהיסטוריה שלנו. ואף-על-פי שכבר התרגלנו לניסיונות קשים במשך כל אלפי שנותינו, הצרות של הימים האלה עולות מבחינות רבות על הצרות של העבר.

זהו רגע של אש. שעת טירוף וסכנה. אחרי שחרב ביתנו, חמישים דורות של חולמים התפללו לתקומה. ובתוך שני דורות בלבד, אנחנו שואלים את עצמנו, אם אולי פנינו לחורבן נוסף. עוד לפני האירועים האחרונים, הסכסוכים שבינינו העמידו את החיים המשותפים שלנו בסכנה. ועכשיו: אזרחי ישראל ממש נלחמים זה בזה. קנאים אוחזים בשלטון, שולחים בריונים לפרעות, דורשים למחוק כפרים על יושביהם. הקידמה הכלכלית, שעליה גאוותנו, אינה משותפת לכל יושבי הארץ. הרבה נשארו מאחור. ומתוך ייאוש או טירוף, קנאים מבקשים לשרוף כל הטוב שפה. והריבונות, שעליה חלמנו ואותה בנינו במשותף בעמל ובדמעות, מתפוררת לנגד עינינו. אנחנו כפסע מהחרבת ישראל.

אבל כילדיה של אומה תרבותית עתיקת-יומין, שואבים אנו מקור מים חיים. כוח. אנחנו לא רוצים חורבן.

מה נעשה בשעת הדליקה הזאת? למדנו: "כל כתבי הקודש מצילין אותן מפני הדליקה" (משנה שבת טז, א).

כדורות שלפנינו, אנחנו ניגשים בעת כזאת לאסוף כתבי קודש, ולהציל אותם מן הטירוף והסכנה. בדרכה של תנועת יהב, אנחנו מבקשים לברוא את התקווה שלנו מתוך סיפור משותף. סיפור של המוני בית ישראל. אנחנו מבקשים להמתיק את הדין באמצעות סיפור האגדה של ישראל. על הבניין שנחרב. והיציאה לגלות. על החיים בגלות. והשיבה לארץ. על הבניין החדש שבנינו פה. ועל הסדקים שגילינו בו. ובסוף על התיקון שנתקן — חזון ישראל.

את ההשראה לקחנו מדורות של יהודים ויהודיות שלפנינו, שבכל אחת מן הדליקות שדלקו עליהם יצאו לאסוף כתבים ולהציל אותם, כדי שיוכלו להזין את הנפש בעתיד שיבוא. אנחנו הולכים בעקבותיהם של רבן יוחנן בן זכאי, רבי יהודה הנשיא, התיבונים באנדלוסיה, ח"ן ביאליק ועורכי פיין און גבורה בגטו ורשה.

ומה תקוותנו? אנחנו מבקשים סוף אחר לסיפור שלנו. אנחנו יודעים שההיסטוריה לא צפויה להסתיים בקרוב. אבל אולי נצליח, בכוחו של הסיפור שיספרו הכתובים, להציע לאגדת ישראל המשך אחר מזה שכולם חוזים. אנחנו רוצים למחות על הדרך שבה אנחנו הולכים. ובכוחן של מילים לעקל את הדרך הזו. לעכב את הקריעה. לעכב את הקריאה. למנוע חורבן. לבנות את הבניין.

ראשי פרקים (לכל פרק יש קטעים מתווכים: פתיחה, אמצע וסיום)

פרק	תיאור
הלכות הלימוד המשותף	איך להשתמש במקראה הזו? איך ללמוד ואיך להמשיך הלאה?
כוחה של אגדה	הכוח של הסיפור והנרטיב בתרבות היהודית ובמהפכה הציונית
הבניין שנחרב	ארץ ישראל שלפני החורבן. איך היה החיים כאן? מה נבנה פה?
החורבן והיציאה לגלות	כיצד הוחרבה הארץ? מפני מה גלינו?
החיים בגלות	2,000 שנים חיינו בגלות. מה היה שם?
היציאה מהגלות והשיבה לארץ	מה הביא אותנו ארצה? כיצד שבנו? מה הסיפור של השיבה?
הבניין שבנינו	היישוב היהודי והמדינה שנבנתה בעקבותיו
הסדקים	מה הבעיות והשסעים שגילינו בדרך? מה בנינו לא נכון?
התיקון והתקווה - חזון	מה חזוננו לישראל מתוקנת?

העיצוב של המקראה חייב להזמין לימוד בהתאם להלכות הלימוד המשותף

הלכות הלימוד המשותף

א. לומדים יקבעו להם זמנים ללימוד, לפי יכולתם וצרכיהם.[1]
ב. לימוד ביחד -- זה הכלל. לימוד לבד -- זה היוצא מן הכלל.[2]
ג. ילמדו ביחד עם שונים מהם -- בדעה, בנפש ובגוף.[3]
ד. ינקו את זמן הלימוד משיבוש והיסח-דעת.[4]
ה. הלומדים יעשו חשבון בנפשם -- יבחנו טיב מעשיהם.[5]
ו. ממבוכתם לא יסתתרו, ויבקשו עזרה ושיתוף בעצה והדרכה.[6]
ז. יקשיבו זה לזה בכבוד ובסבלנות וישובו על דברי חברתם עד שתאמר: "מבין אתה".
ט. בטרם יבקרו או ידחו, יבקשו להבין את הכתוב בהקשרו וברוחו.

---

[1] שו"ע, הלכות תלמוד תורה א, ז
[2] בראשית רבה סט ב
[3] רחל אליאור, "כמו סופיה מרסל וליזי": שאלות מטרידות בעניין שוויון הנשים
[4] מרטין בובר, חודש ההסתדרות הציונית (מתוך "עם עולם")
[5] שם
[6] ברל כצנלסון, בזכות המבוכה ובגנות הטיח

כוחה של אגדה

1. **הלכה ואגדה / ביאליק**
2. **נומוס ונרטיב / רוברט קובר**

אנו שוכנים בתוך נוֹמוֹס — יקום נורמטיבי. ללא הרף אנו יוצרים ומתַחזקים עולם של מותר ואסור, של חוקי ולא-חוקי, של תקף ובטל. הסטודנט למשפטים עשוי לבוא לידי כך שיזהה את העולם הנורמטיבי עם האביזרים המקצועיים של הפיקוח החברתי. החוקים והעקרונות של הצדק, המוסדות הרשמיים של החוק ומוסכמות הסדר החברתי אכן חשובים לאותו עולם; אלא שאין הם אלא חלק קטן מן היקום הנורמטיבי שראוי לנו להקדיש לו את תשומת לבנו. שום קבוצה של מוסדות משפטיים או של פְּרֶסקריפציות אינה יכולה להתקיים בנפרד מן הנראטיבים המקצים לה מקום ומקנים לה משמעות. לצד כל חוקה קיים אפוס, לצד כל עשרת דיברות קיימים כתבי קודש. החוק, מרגע שמבינים אותו בהקשרם של הנראטיבים המקנים לו משמעות, אינו נעשה סתם מערכת של כללים שיש לקיים, אלא עולם שבתוכו אנו חיים.

בעולם הנורמטיבי הזה, החוק והנראטיב אחוזים זה בזה לבלי הפרד. כל פרסקריפציה מתעקשת ותובעת כי ימקמו אותה בתוך השיח — כי יספקו לה היסטוריה וייעוד, ראשית ואחרית, הסבר ומטרה. וכל נראטיב מתעקש ותובע לו טעם פרסקריפטיבי, המוסר שלו. ההיסטוריה והספרות אינן יכולות להימלט ממיקומן ביקום הנורמטיבי, וכך גם הפרסקריפציה, אפילו כשהיא מגולמת בטקסט משפטי, אינה יכולה להימלט מראשיתה ומאחריתה הנעוצות בחוויה, בנראטיבים שהם מסלולי-המעוף שמשרטט דמיוננו על גבי הממשות החומרית.

הנומוס הזה הוא "העולם שלנו" לא פחות מאשר היקום הפיזי העשוי מסה, אנרגיה ותנע. ואכן, תפיסת מבנה העולם הנורמטיבי בסיסית לא פחות מהערכת מבנה העולם הפיזי. ממש כשם שמרגע הלידה אנו מתחילים לפתח תגובות למאפייניו הפיזיים של עולמנו, ואלה הולכות ונעשות מורכבות יותר ויותר — כך, מאותו רגע עצמו, אנו מתחילים לפתח גם את התגובות לאחרותם של אנשים, תגובות אשר מגדירות את העולם הנורמטיבי.

התרבויות המשפטיות הגדולות הצטיינו אפוא במשהו מעבר לווירטואוזיות טכנית גרידא בטיפול בעניינים מעשיים, מעבר לאלגנטיות ולעוצמה רטורית בחיבור הטקסטים שלהן, ואפילו מעבר לגאוניות בהמצאת מסגרות חדשות לבעיות חדשות. תרבות משפטית גדולה מצטיינת בעושרו של הנומוס שהיא ממוקמת בו ומסייעת לכינונו. חומריו המגוונים והמורכבים של אותו נומוס מכוננים פרדיגמות של מסירוּת, הסכמה-שבשתיקה, סתירה והתנגדות. החומרים האלה אינם מציגים רק קורפוס של כללים או דוקטרינה שיש להבין, אלא גם עולמות שיש לשכון בהם. כדי לשכון בתוך נומוס עלינו לדעת איך לחיות בו.

...

הקודים המייחסים את המערכת הנורמטיבית שלנו למבני החברה הממשיים מחד גיסא ולחזונות שלנו לגבי העולם כפי שהיה יכול להיות מאידך גיסא — הם הנראטיב. עצם ההטלה של כוח נורמטיבי על מצב עניינים, אמיתי או מדומיין, הוא מעשה של בריאת נראטיב. הסוגות השונות של הנראטיב — היסטוריה, סיפורת, טרגדיה, קומדיה — דומות זו לזו בכך שכולן מתארות מצב עניינים אשר מושפע משדה-כוח נורמטיבי. על מנת לחיות בעולם משפטי נחוץ להכיר לא רק את הציוויים, אלא גם את הקשר בינם לבין מצבי-עניינים אפשריים או מתקבלים על הדעת. נחוץ ליצור תמונה ששלובים בה לא רק ה"כך הוא" וה"כך צריך להיות", אלא ה"כך הוא", ה"כך צריך להיות" וה"כך עשוי להיות". בדרך זו משלב הנראטיב את התחומים הללו לכלל שלם אחד. נראטיבים הם מודלים אשר דרכם אנו חוקרים וחווים את התמורות המתחוללות כשגורמים למצב עניינים מפושט נתון לעבור דרך שדה הכוח של קבוצת נורמות, מפושטת גם היא.

[צריך לחשוב איך להמשיך ולערוך את הקטע כך שיהיה ברור. מטרתי שקובר יראה שלאגדה יש כוח יוצר בעולם, היא מדביקה את החוקים לכדי יקום נורמטיבי -- נומוס -- והיא מאפשרת לאנשים לברוא את סיפור חייהם ואת סיפור קהילתם].

נוסח ההודעה
היי חברות וחברים,

מפעל המקראה הרעיונית של יהב יוצא לדרך. לקחנו על עצמנו משימה שאפתנית ברגע המיוחד הזה של ההיסטוריה היהודית: לכנס את כתבי הקודש שלנו ולהוציא אותם בעותקים רבים כדי להזין את נפש הדור. נשמח לעזרתכם! מי שיכול/ה לשתף אותנו בטקסטים חשובים שהשפיעו עליה -- הלינק לטופס נמצא ממש כאן למטה. ויותר למטה: הטיוטה להקדמה, שמסבירה מעט יותר על המפעל החשוב הזה.

http://forms.peek.link/3HEb

ההקדמה
על חלק גדול מהעם היושב בציון וקהילותיו בתפוצות עוברת אחת התקופות הקשות בהיסטוריה שלנו. ואף-על-פי שכבר התרגלנו לניסיונות קשים במשך כל אלפי שנותינו, הצרות של הימים האלה עולות מבחינות רבות על הצרות של העבר.

זהו רגע של אש. שעת טירוף וסכנה. אחרי שחרב ביתנו, חמישים דורות של חולמים התפללו לתקומה. ובתוך שני דורות בלבד, אנחנו שואלים את עצמנו, אם אולי פנינו לחורבן נוסף. עוד לפני האירועים האחרונים, הסכסוכים שבינינו העמידו את החיים המשותפים שלנו בסכנה. ועכשיו: אזרחי ישראל ממש נלחמים זה בזה. קנאים אוחזים בשלטון, שולחים בריונים לפרעות, דורשים למחוק כפרים על יושביהם. הקידמה הכלכלית, שעליה גאוותנו, אינה משותפת לכל יושבי הארץ. הרבה נשארו מאחור. ומתוך ייאוש או טירוף, קנאים מבקשים לשרוף כל הטוב שפה. והריבונות, שעליה חלמנו ואותה בנינו במשותף בעמל ובדמעות, מתפוררת לנגד עינינו. אנחנו כפסע מהחרבת ישראל.

אבל כילדיה של אומה תרבותית עתיקת-יומין, שואבים אנו מקור מים חיים. כוח. אנחנו לא רוצים חורבן.

מה נעשה בשעת הדליקה הזאת? למדנו: "כל כתבי הקודש מצילין אותן מפני הדליקה" (משנה שבת טז, א).

כדורות שלפנינו, אנחנו ניגשים בעת כזאת לאסוף כתבי קודש, ולהציל אותם מן הטירוף והסכנה. בדרכה של תנועת יהב, אנחנו מבקשים לברוא את התקווה שלנו מתוך סיפור משותף. סיפור של המוני בית ישראל. אנחנו מבקשים להמתיק את הדין באמצעות סיפור האגדה של ישראל. על הבניין שנחרב. והיציאה לגלות. על החיים בגלות. והשיבה לארץ. על הבניין החדש שבנינו פה. ועל הסדקים שגילינו בו. ובסוף על התיקון שנתקן — חזון ישראל.

את ההשראה לקחנו מדורות של יהודים ויהודיות שלפנינו, שבכל אחת מן הדליקות שדלקו עליהם יצאו לאסוף כתבים ולהציל אותם, כדי שיוכלו להזין את הנפש בעתיד שיבוא. אנחנו הולכים בעקבותיהם של רבן יוחנן בן זכאי, רבי יהודה הנשיא, התיבונים באנדלוסיה, ח"ן ביאליק ועורכי פיין און גבורה בגטו ורשה.

ומה תקוותנו? אנחנו מבקשים סוף אחר לסיפור שלנו. אנחנו יודעים שההיסטוריה לא צפויה להסתיים בקרוב. אבל אולי נצליח, בכוחו של הסיפור שיספרו הכתובים, להציע לאגדת ישראל המשך אחר מזה

שכולם חוזים. אנחנו רוצים למחות על הדרך שבה אנחנו הולכים. ובכוחן של מילים לעקל את הדרך הזו. ובהליכה בדרך הזו יימשכו הלבבות למעשים: למנוע חורבן. לבנות את הבניין.

אבא קובנר / להניח את

להניח את המונו של עולם ושעה תמימה
ללכת צעד בהרים מוכרים.
לקדם בשמחה אבן תלושה
ממצודה מתפוררת
כי עודנה מוטלת בלי ניד על לובן פניה
במדרון בין צוקי הגרניט
צורתה חקוקה על סרט זכרונך ממסעי
ילדות מים אל ים.
לפגוש בידיד
אחרי שנות פירוד שנואלות הזמן גרמו.
לעבור עיר בין חמש ושש
ובמעבר חציה נטוע באמצע הכביש
למצוא את עצמך פתאום עומד
טיפש באור ירוק
וכך מוקסם למראה אשה זרה יורדת
במדרכה ממול
כי יפיה החיה בך זיוה של עת אחרת -
לשמוע בהולם לב לחדשות
הבית והמקום הקטן הזה שאין
צפוי משם שום חידוש ולא בשורה גדולה
רק כדי סיפוק רעבונך לעשב
לריח אורנים ולמלמול
הממטרות מתחת לחופותיהן מתיזות קריאת
בוקר בתריסים לחים
שלא יקדים הנכר להתפשט במעלה
עורקיך -
להשאר מלך. ולו מלך ללכת
עם בני אדם כמותכם. לא להיות ארץ
שאת פניה מברים בבולדוזר
נבערת מחלום, מסוד מגע חומק
מקולות יער -
לבוא אל מקום היעדרנו. להדליק נר חלב דק
במרחב נטוש לעכב את הקריעה
ולא בלי אומץ לב ראוי לומר
שוב שובה והנחני נא
שלא אקיץ בודד וזר
בין כתלי ביתי

אשר בדמי

בניתי

"החצר האחורית" / הסיפור הגדול
הסיפור הגדול שמתחיל בתנ"ך
ומאז עד היום הוא הולך ונמשך
עם העם שיצא לגלות וחזר
אלפיים שנה יותר מאוחר
לבית שבין הים לנהר

הסיפור הגדול עם שואה ותקומה
חלוצים רעבים גואלים אדמה
דונם פה דונם שם הפרחת השממה
הפרחת האשמה כי הייתה מלחמה
ואויבים אין מספר מדינה שהוקמה
וזה העיקר
בין הים לנהר
בין הים לנהר

בין הים לנהר המרחק לא גדול
בין הים לנהר קו ירוק קו סגול
קו אדום בבקעה תפר תכלת בהר
וחומה של בטון בגוון אפרפר
והנוף ההרוס נאנח מיוסר

הסכסוך לא נגמר הסכסוך לא נפתר
מי לוקח הכל ולמי לא נשאר
של מי העתיד ושל מי העבר
איפה אסור ולמי זה מותר
בין הים לנהר
בין הים לנהר

הסיפור הגדול סיפור נהדר
לדור ועוד דור את עצמו הוא מכר
עד שחל בו שיבוש את עצמו הוא סתר
ומאז בפירוש הסתבך עד צוואר
הנרדף נעשה לרודף האכזר

בין הים לנהר יד החוק כבר תקצר
ההמון שזרע וההון שקצר
אלימות ושחיתות וכפל מוסר
שררה וכבוד במיקח וממכר

ויד איש באחיו באשה ובזר
הכל כבר פרוץ והכל מגודר
והכל מבוצר
כל מגזר ומגדר
בין הים לנהר

הלך לאיבוד הסיפור הגדול
הסיפור הגדול שיודע הכל
מימין ומשמאל והפוך וישר
שיבין את אתמול ויגיד מה מחר
בין הים לנהר
בין הים לנהר

ואומרים עוד מוקדם ואומרים מאוחר
ואומרים שאפשר ואומרים שנגזר
מחכים שיבוא כבר נשיא או קיסר
משיח נביא מצביא או חייזר
שיודע לפתור את הבלתי נפתר
להביא שוב תקווה להראות שאפשר
לחיות בשלום בין הים לנהר
בין הים לנהר

שני בניו של האב שני בני אברהם
שני עמים אוחזים זה את זה בגרונם
וכובש ונכבש נכבשים עד עפר
אדמה שספוגה בדם הניגר
בין הים לנהר
בין הים לנהר

הלך לאיבוד הסיפור הגדול
הסיפור הגדול שיודע הכל
מימין ומשמאל והפוך וישר
שיבין את אתמול ויגיד מה מחר
בין הים לנהר
בין הים לנהר